

натомість представники крос–культурної психології зазвичай все ж таки мають психологічну освіту й спрямованість;

(2) По–друге, теоретичний рівень аналізу має свої відмінності: інтерес до популяційного рівня знаходить свою максимальну реалізацію саме у психологічній антропології, і лише деякі висновки зазвичай стосуються індивідуального рівня (в крос–культурній антропології ми бачимо абсолютно протилежну ситуацію);

(3) По–третє, неможливо не відмітити методологічну схильність до «натуралізму» в антропології та психологічній антропології, та до «експериментаторства» у психології та крос–культурній психології. Тобто в першому випадку феномени зазвичай спостерігають у природних умовах, тоді як в психології і суміжних дисциплінах їх стимулюють у лабораторіях чи в інших стандартних ситуаціях.

Підсумовуючи подібну характеристику, можемо відзначити, що тези авторів даного дослідження не втрачають своєї актуальності дотепер, навіть за умов посилення міждисциплінарного стирання кордонів та меж.

Загалом, можемо підсумувати, що психологічна антропологія в контексті сучасних гуманітарних досліджень не лише зберігає тенденції та завдання, закладені в неї, згаданими вище представниками кінця ХХ ст., але й адаптується до сучасних викликів, проблематик та гострих тем, які піднімає сучасне суспільство.

Список використаних джерел

1. Берри Джон В., Пуртінга Аїп Х., Сигалл Маршалл Х. Кросс–культурна психологія. Исследования и применение. – Харьков: Гуманитарний центр, 2007. – 560 с.
2. Мацумото Д. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Mats/03.php
3. Эванс–Причард Э. История антропологической мысли / Э. Эванс–Причард. Пер. с англ. А. А. Елфимова; Ст. А. Л. Никишенкова. – М.: Вост. лит., 2003. – 358 с.: ил. – (Этнографическая библиотека: Осн. в 1983 г. / Редкол.: В. А. Тишков (пред.) и др.).
4. ABOUT THE FPR + [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://thefpr.org/about-the-fpr/mission/>
5. Bylaws of the Society for Psychological Anthropology. – Amended June 1, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://spa.americananthro.org/welcome-to-the-spa/bylaws/>
6. Constance Cummings. A Must–Read: Nature Special Issue on Interdisciplinarity // FPR – Foundation for Psychocultural Research – September 21, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://thefpr.org/a-must-read-nature-special-issue-on-interdisciplinarity/>

References

1. Berri Dzhon V., Purtinga Ajp X., Sigall Marshall X. Kross–kul'turnaya psihologiya. Issledovaniya i primenenie. – Har'kov: Gumanitarniy centr, 2007. – 560 s.
2. Macumoto D. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Mats/03.php
3. Ehvans–Prichard Eh. Istoriya antropologicheskoy mysli / Eh. Ehvans–Prichard. Per. s angl. A. A. Elfimova; St. A. L. Nikishenkova. – M.: Vost. lit., 2003. – 358 s.: il. – (Ehntnograficheskaya biblioteka : Osn. v 1983 g. / Redkol.: V. A. Tishkov (pred.) i dr.).
4. ABOUT THE FPR + [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://thefpr.org/about-the-fpr/mission/>
5. Bylaws of the Society for Psychological Anthropology. – Amended June 1, 2016. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://spa.americananthro.org/welcome-to-the-spa/bylaws/>
6. Constance Cummings. A Must–Read: Nature Special Issue on Interdisciplinarity // FPR – Foundation for Psychocultural Research – September 21, 2015. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://thefpr.org/a-must-read-nature-special-issue-on-interdisciplinarity/>

Borisova–Zelevnova K. O., graduate student, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), kvemailvk@gmail.com

Psychological anthropology in the context of modern humanities research

The work is devoted to the study of psychological anthropology as a humanitarian discipline and in the context of humanitarian research. In this article, attention is focused on the concepts of such scholars in this field as D. Matsumoto, E. Pritchard, J. V. Berry, Aip X. Purtinga, M. X. Sigall, since they laid the foundation of modern approaches in this field, determined its main trends, problems and tasks. The representation of these ideas begins with a study of what psychological anthropology is concrete now, where it is represented, which sets itself the task. This becomes a definite justification of the relevance of developments and researches in this field within this work, as well as allows a clearer understanding of the principles of this direction in the writings of the founders. Particular attention in the context of developments in recent years is devoted to the main trends in the Foundation for Psycho–Cultural Research (FPR) and the Society of Psychological Anthropology (SPA) of the American Anthropological Association (AAA).

Keywords: *personality, culture, psychology, anthropology, ethnographic approach.*

* * *

УДК 141.32

Гіоане І. М.,
здобувач, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

Світогляд як основна духовна детермінант здійсненні політичного вибору

Аналізується роль світогляду у здійсненні політичного вибору людиною; світогляд розглядається як форма людської самосвідомості, через яку вона сприймає, осмислює та оцінює навколишню дійсність як світ свого буття та діяльності, визначає і сприймає своє місце й призначення в ньому; підкреслюється, що світогляд включає в себе такі екзистенції, як світосприйняття, світовідчуття, світоосмислення; це – основа установка до дії; політичний вибір, що здійснюється через систему внутрішніх і зовнішніх чинників, опосередковується світоглядом, тими ustalеними, внутрішньо збалансованими установками, за якими здійснюється загальна життєдіяльність людини; розбалансованість пріоритетів (криза світогляду) дієвого політичного вибору не забезпечує; в такому разі людина стає об'єктом політичних маніпуляцій з боку деструктивних суспільно–політичних сил і рухів. Самостійність, творчість, ефективний політичний вибір є можливим лише при самостійності свідомості та високого рівня світогляду. Останнє забезпечують демократичні процеси при умові їх людиноцентристської позиції.

Ключові слова: *людина, політика, культура, світогляд, політичний вибір.*

Серед низки чинників, що впливають (обумовлюють) політичний вибір особистості, ключова роль належить її (особистості) світогляду. І це зрозуміло. Загально визнаним є розуміння світогляду як форми суспільної самосвідомості людини, через яку вона сприймає, осмислює та оцінює навколишню дійсність як світ свого буття та діяльності, визначає і сприймає своє місце й призначення в ньому. Структура світогляду складна й мозаїчна. Вона являє собою «сплав» знань і почуттів, переконань, суджень тощо. Світогляд включає у себе: по–перше, узагальнені уявлення про світ і саму людину, про спрямованість соціально–історичних процесів і подій у світі, про смисл людського життя, історичну долю людства тощо; по–друге, систему переконань, що спираються на почуття, принципи й ідеали щодо світоустрою та світоперетворення [1, с. 74]. Дослідники О. Данильян та О. Дзьобань наводять розширене трактування структури світогляду людини, зараховуючи до його елементів узагальнені знання, переконання, цінності, ідеали, вірування, принципи діяльності та життєві норми [2, с. 11–12]. У подальшому,

ми зупинимось на характеристиці найбільш суттєвих з вищенаведених елементів світогляду людини і спробуємо визначити їхню роль у політичному виборі.

Так, узагальнені знання щодо політичної сфери людина набуває протягом всіх етапів політичної соціалізації. На кожному з них, об'єм та якість політичних знань будуть різними, відповідно буде змінюватися й сутність політичного вибору. Зокрема, науковці виділили чотири етапи сприйняття та усвідомлення влади дітьми, що у майбутньому становить підвалини світогляду дорослої людини:

- політизація (усвідомлення дітьми в ранньому дитинстві того факту, що крім батьківської влади існує інша влада, яка знаходиться поза сім'єю і над нею; першими носіями такої влади, як правило, у свідомості дітей опиняються представники органів безпеки, яким, як це усвідомлюють діти, повинні підпорядковуватись навіть батьки);

- персоналізація (політична влада виступає спочатку не як система закладів, а у вигляді конкретних індивідів; так, наприклад, якщо дітям говорять про освіту, то вони мають на увазі вчителя, учня, директора школи, а коли про владу – то міністра, мера, президента);

- ідеалізація (тенденція ідеалізувати політичну владу, яка пов'язується тільки з позитивними оцінками і емоціями; набуто в ранньому дитинстві позитивне ставлення до влади може зберігатись і в дорослому віці);

- інституціоналізація (перехід в процесі розвитку від персоналізованого сприйняття до усвідомлення існування її інститутів, тобто уряду, парламенту тощо) [3, с. 25].

У демократичному суспільстві людина протягом життя змушена набувати нових знань зі сфери політики, оскільки дана сфера у демократичній політичній системі не є застиглим явищем як при тоталітаризмі. Збільшенню об'єму знань особистості про політику у демократичній державі сприяє розвиток політичної освіти або громадянської освіти (в деяких джерелах її називають демократичною освітою).

На переконання фахівців, демократична освіта необхідна для того, щоб забезпечити людей надійними можливостями отримувати знання, навички, виробляти відносини і демократичні цінності, які нададуть їм здатність діяти як громадянам і розвивати здібності для ефективної та відповідальної участі у життєдіяльності суспільства. Демократична освіта повинна також розвивати повагу до прав людини і культурного різноманіття. Демократична освіта є істотним моментом для захисту, підтримки і розвитку демократичних досягнень в суспільствах, що перебувають в стані трансформації, а також поживати прихильність до демократичних цінностей в розвинених демократіях [4, с. 7].

Політична інформація та знання у демократичних суспільствах обумовлюють якісну участь громадян у суспільно важливих справах, дозволяють їм здійснювати вмотивований політичний вибір.

З точки зору В. Берези, знання, що дає політична освіта, завжди повинні мати практичну спрямованість. Це означає, що недостатньо вивчити права громадян, знати основи політичного ладу держави, треба навчитися користуватись цими знаннями, коли виникають проблемні або конфліктні ситуації. Тобто, політична освіта і просвітництво є не лише джерелом

політичної свідомості, але й політичної психології (почуттів, настроїв, намірів, мотивів, переконань, волі) та політичної ідеології (цінностей, ідеалів, ідей, доктрин, концепцій тощо). Тут ключову роль відіграє система цінностей, які відтворює політична освіта [там же, с. 9].

На основі політичних знань людина робить певні висновки, які стають її політичними переконаннями. Політичні переконання визначаються не тільки сумою знань людини, а й її життєвим досвідом, соціальним становищем, системою різноманітних інтересів й потреб. З часом політичні переконання особистості можуть трансформуватись під впливом нових знань, переосмислення певних подій та явищ, змін у політичній системі держави тощо. Відповідно політичні переконання є підґрунтям для здійснення людиною політичного вибору у певний період часу.

Аналізуючи сутність політичних переконань як елементу світогляду, варто пам'ятати, що під впливом різноманітних обставин людина може демонструвати необґрунтовано швидку зміну поглядів, керуючись власною користю. В такому випадку ми маємо справу не з справжнім політичним вибором, а з такими явищами як політичне пристосування, політична безпринципність, політична кон'юнктура тощо.

Уникненню вищеозначених ганебних явищ дозволить формування та розвиток у світогляді людини такого елементу як принципи діяльності, політичної зокрема. Принциповий політичний вибір людини є ознакою розвиненої особистості, її громадянської автономії.

На наше переконання, принципи політичної діяльності людини повинні базуватись на загальнолюдських політико-культурних універсалах, до яких належать загальнолюдські принципи та ідеали – громадянський мир, свобода, правопорядок, демократія, суверенітет, права людини, рівність (соціально-правова), братерство тощо, які хоча б декларативно визначаються у масштабах світового товариства [5, с. 227].

Відповідно кожен суб'єкт політичної діяльності напручує власну систему принципів, керуючись якими здійснює політичний вибір. Загальнодемократичними принципами політичної діяльності можна вважати політичний плюралізм, повага до різноманітних політичних думок та поглядів, правова рівність всіх суб'єктів політичної діяльності, прозорість та відкритість, політична послідовність, повага до прав та свобод людини тощо.

Наступним елементом світогляду людини, розвиненість якого суттєво впливає на політичний вибір особистості є цінності. Виходячи з предмету нашого дослідження ми більшою мірою зупинимось на класифікації та характеристиках політичних цінностей та їх підґрунті.

Так, на думку В. Горбатенко основу загальнонаціональних, вітчизняних цінностей становлять: а) домінуючі цінності (свобода, справедливість, політична стабільність, громадянське суспільство); б) розвиваючі цінності (законність, політична лояльність, толерантність, схильність до компромісів, відповідальність, свідоме (неупереджене) ставлення до змін, ефективна участь у політичному житті, безпека, рівність, політичний суверенітет, патріотизм, плюралізм, легітимність, постматеріалізм [6, с. 150].

Вочевидь підґрунтям політичних цінностей особистості є суспільне життя, включаючись у яке людина по-різному сприймає різні суб'єкти такого життя, їх прояв, характер. Відтак цінності політичного життя величезною мірою обумовлені характером та особливостями, тобто конкретно-історичними умовами функціонування суспільства. Звідси логічним є висновок, що за своєю природою і сутністю політичні цінності становлять своєрідний і унікальний синтез: індивідуальних, соціально-класових, національно-етнічних та загальнолюдських засад. Цінності політичні не є і ніколи не можуть бути абсолютно сталими, незмінними. Вони істотно трансформуються відповідно до трансформації самого суспільства, а тому в такому суспільстві практично завжди існує протистояння, неузгодженість політичних цінностей людини «минулих часів», з людиною нового покоління. Має місце поляризація політичної свідомості, а відтак, і поляризація політичних цінностей [7, с. 52].

Зокрема, порівнюючи цінності населення України в цілому і учасників Революції Гідності М. Наумова констатує, що у ієрархії ціннісних прераференцій середнього українця перше місце посідає безпека, за нею – доброзичливість і універсалізм (цінність соціальної рівності, благополуччя усіх людей, захисту природи). Активісти протестних акцій демонструють інший ціннісний профіль: консервативна орієнтація на безпеку посідає лише четверту позицію за домінування універсалізму, доброзичливості й самостійності. Крім того, орієнтація на високий соціальний статус, інтерес до контролю над людьми й ресурсами (влада/багатство), а також прагнення дотримуватися соціальних конвенцій, не порушувати встановлених норм (конформність) учасникам протестів не властиві зовсім. Порівняно з українцями загалом, вони менше схильні дотримуватися традицій, тоді як інтерес до нового досвіду й життєвих викликів проявлено набагато виразніше [8, с. 188].

Можна зробити висновок, що прискорена динаміка розвитку ціннісної складової світогляду учасників масових протестів під час Революції Гідності, спричинила їх відповідний політичний та громадянський вибір.

Окрім світоглядних цінностей підґрунтям політичного вибору особистості є політичні ідеали, які мають цілепокладаючий характер у діяльності людини.

Науковці зазначають, що політичний ідеал це зразок політичного й державного устрою суспільства, найкращий для даного конкретно-історичного етапу образ свідомості й діяльності політичного суб'єкта, політична цінність, що спонукає до ефективної діяльності; образ політичного діяча, визнаного в якості ідеального, що відповідає сучасним, зразковим вимогам мас, механізм нормативної, легітимної влади, відповідної до ідеальних уявлень населення та ін. Таким чином, прихильність тим або іншим ціннісним орієнтаціям найчастіше визначає конкретні політичні ідеали, тобто більш менш структуровану систему переконань, що допомагають оцінити діяльність влади та окремих політичних партій і лідерів [9, с. 158].

Змістовним наповненням політичного ідеалу у загальному розумінні є національна ідея, особливості інтепретації якої та шляхи її реалізації можуть мати суттєві відмінності у індивідуальному світогляді

людини, що відповідно впливатиме на її політичний вибір. Як правило у національній ідеї формулюється державницький проект розвитку певного народу, який вбирає в себе духовну, політичну, економічну та інші складові. Відповідно цей проект має ідеальний, рамковий характер і реалізується у конкретних кроках з розбудови держави. Трактуючи національну ідею у світогляді людини як правило має ідеологічне забарвлення, що визначає її політичний вибір. Ліберальне, консервативне або соціалістичне розуміння національної ідеї та політичного ідеалу розвитку країни у світогляді людини є аксіологічним підґрунтям для здійснення нею політичного вибору.

У загальному розумінні політичний ідеал тлумачиться як ціннісне світоглядне відображення та впорядкування соціально-політичних реалій у вигляді мети, образів, уявлень про майбутнє; візрєць досконалості, котрий виступає для суб'єктів політики та широких верств населення моделлю бажаного, критерієм оцінки дійсності з позиції віддаленої мети [10, с. 224–225].

Можна погодитись з висновком О. Дьоміної про те, що цінності та ідеали, незважаючи на свою приналежність до світу духовного та суб'єктивної природи, стають чи не найважливішими чинниками перебігу політичного процесу, прийняття політичних рішень, визначення напрямків політичної модернізації [11, с. 22].

Вочевидь, політичні ідеали як структурний елемент світогляду людини виконують низку функцій у процедурі прийняття політичного рішення: оціночну, регулятивну, цілеспрямовуючу, мотиваційну.

Досліджуючи сутнісні ознаки політичних ідеалів, В. Корнієнко пропонує наступну їх класифікацію:

- а) суб'єктивні: особисті, національні та класові;
- б) об'єктивні: особистість, політика, форма державного правління, устрою та режиму;
- в) процесуальні: відповідність інтересів суб'єкта об'єктивній спрямованості суспільно-політичного розвитку;
- г) рефлексивні: повсякденні (сформовані стихійно, наприклад, вірування) й теоретичні, або концептуальні (продукуються внаслідок осмислення ідеалів стихійних чи шляхом цілеспрямованого політичного теоретизування) [12, с. 16].

Отже, рівень розвиненості світогляду людини в цілому та окремих його елементів зокрема є визначальним чинником політичного вибору. Діалектичне поєднання світоглядних знань, принципів, цінностей, переконань та ідеалів є питомим тлом для здійснення людиною політичного вибору.

Підводячи підсумки нашого дослідження зазначимо, що основними детермінантами політичного вибору особистості є духовно-ціннісні пріоритети, економічні інтереси та потреби, ступінь включеності людини у інформаційно-комунікаційні потоки тощо. Пріоритетне значення у ієрархії детермінант політичного вибору особистості, на наше переконання, мають різноманітні цінності (політичні, економічні, духовні) та економічні інтереси людини.

Конкретизуючи сутність вищезазначених детермінант політичного вибору підкреслимо, що вагому роль у політичному самовизначенні людини відіграють зовнішні чинники, а саме: соціально-політична

ситуація у країні та світі, конфігурація політичних сил у конкретній державі, наявні політичні традиції та норми, що сформувалися в результаті історичного розвитку певного народу.

Визнаючи важливість зовнішніх (об'єктивних) чинників політичного вибору особистості, ми повинні враховувати й внутрішні (суб'єктивні) фактори цього процесу: рівень політичної свідомості та культури особистості, політичні уподобання, мотиви, очікування. Політична культура є поняттям більш об'ємним й глибинним за політичну свідомість та вбирає в себе ментально-історичний досвід нації, раціональні та ірраціональні елементи політичного життя соціуму, що перманентно впливає на політичний вибір особистості.

У свою чергу світогляд людини як фактор політичного вибору є відзеркаленням її особистісного розвитку та становлення щодо розуміння суспільно-політичних процесів, логіки владних відносин та своєї ролі в них. Сукупність елементів світогляду у своїй структурно-функціональній єдності є підґрунтям здійснення особистістю власного політичного вибору.

Список використаних джерел

1. Білогур В. Структура світоглядних орієнтацій сучасної студентської молоді / В. Білогур // Вища освіта України. – 2011. – №3. – С.74–80.
2. Данильян О. Г. Філософія: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Х.: Право, 2013. – 432 с.
3. Березовська-Чміль О. Б. Вплив політичних міфів на формування індивідуальної свідомості / О. Б. Березовська-Чміль, Т. В. Черниш // Панорама політологічних студій. – 2013. – Вип.11. – С.22–29.
4. Береза В. Поняття політичної освіти і просвітництва в сучасній політологічній літературі / В. Береза // Вісник Інституту розвитку дитини. Серія: Філософія, педагогіка, психологія. – 2015. – Вип.38. – С.5–13.
5. Жеребятнікова І. В. Політична аксіологія: генеза та нові орієнтири дослідження / І. В. Жеребятнікова // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2014. – №1. – С.218–230.
6. Горбатенко В. Політико-правові цінності в контексті демократизації українського суспільства / В. Горбатенко // Право України. – 2013. – №8. – С.149–157.
7. Самойленко О. П. Суспільно-політичні детермінанти формування політичних цінностей як засаднича умова становлення особистості / О. П. Самойленко // Наукові праці МАУП. – 2014. – Вип.42. – С.50–53.
8. Наумова М. Соціально-політичні цінності українців і перспективи ефективної демократії / М. Наумова // Культурологічна думка. – 2014. – №7. – С.184–190.
9. Пуертас Савина Д. К. Репрезентація ціннісних орієнтацій ідеального політичного лідера у молоді з різним електоральним вибором / Савина Д. К. Пуертас // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Психологія. – 2011. – №959. – С.158–161.
10. Політологічний енциклопедичний словник / [ред. – упоряд. В. П. Горбатенко; ред.: Ю. С. Шемшученко, В. Д. Бабкін]. – 2-е вид.: доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.
11. Дьоміна О. С. Політична ідеологія як духовний регулятор суспільно-політичного розвитку / О. С. Дьоміна // Грані. – 2015. – №12 (1). – С.18–24.
12. Корнієнко В. О. Політичний ідеал: проблеми еволюції та втілення в умовах сучасного суспільного розвитку: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: спец. 23.00.03 «Політична культура та ідеологія» / В. О. Корнієнко. – К., 2002. – 36 с.

References

1. Bilogur V. Struktura svitogljadnyh orijentacij suchasnoi' students'koi' molodi / V. Bilogur // Vyshha osvita Ukrainy. – 2011. – №3. – S.74–80.

2. Danyl'jan O. G. Filosofija: pidruchnyk / O. G. Danyl'jan, O. P. Dz'oban'. – H.: Pravo, 2013. – 432 s.

3. Berezovs'ka-Chmil' O. B. Vplyv politychnyh mifiv na formuvannja individual'noi' svidomosti / O. B. Berezovs'ka-Chmil', T. V. Chernysh // Panorama politologichnyh studij. – 2013. – Vyp.11. – S.22–29.

4. Bereza V. Ponjattja politychnoi' osvity i prosvitnytstva v suchasnij politologichnij literaturi / V. Bereza // Visnyk Instytutu rozvytku dityny. Serija: Filosofija, pedagogika, psihologija. – 2015. – Vyp.38. – S.5–13.

5. Zherebjatnikova I. V. Politychna aksiologija: geneza ta novi orijentyry doslidzhennja / I. V. Zherebjatnikova // Visnyk Nacional'noi' jurydychnoi' akademii' Ukrainy imeni Jaroslava Mudrogo. Ser.: Filosofija, filozofija prava, politologija, sociologija. – 2014. – №1. – S.218–230.

6. Gorbatenko V. Polityko-pravovi cinnosti v konteksti demokratyzaciji' ukrai'ns'kogo suspil'stva / V. Gorbatenko // Pravo Ukrainy. – 2013. – №8. – S.149–157.

7. Samojlenko O. P. Suspil'no-politychni determinanty formuvannja politychnyh cinnostej jak zasadnycha umova stanovlennja osobystosti / O. P. Samojlenko // Naukovi praci MAUP. – 2014. – Vyp.42. – S.50–53.

8. Naumova M. Social'no-politychni cinnosti ukrai'nciv i perspektivy efektyvnoi' demokratii' / M. Naumova // Kul'turologichna dumka. – 2014. – №7. – S.184–190.

9. Puertas Savina D. K. Rerezentacija cinnisnyh orijentacij' ideal'nogo politychnogo lidera u molodi z riznym ektoral'nym vyborom / Savina D. K. Puertas // Visnyk Harkivs'kogo nacional'nogo universytetu imeni V. N. Karazina. Serija: Psihologija. – 2011. – №959. – S.158–161.

10. Politologichnyj encyklopedychnyj slovnyk / [red. – uporjad. V. P. Gorbatenko; red.: Ju. S. Shemshuchenko, V. D. Babkin]. – 2-e vyd.: dop. i pererob. – K.: Geneza, 2004. – 736 s.

11. D'omina O. S. Politychna ideologija jak duhovnyj reguljativ suspil'no-politychnogo rozvytku / O. S. D'omina // Grani. – 2015. – №12 (1). – S.18–24.

12. Kornijenko V. O. Politychnyj ideal: problemy evoljucii' ta vtillennja v umovah suchasnoho suspil'nogo rozvytku: avtoref. dys. ... d-ra polit. nauk: spec. 23.00.03 «Politychna kul'tura ta ideologija» / V. O. Kornijenko. – K., 2002. – 36 s.

Gioane I. M., applicant, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Worldview as the main spiritual determinant of political choice

The role of world outlook in realizing the political choice of a person is analyzed. the worldview is considered as a form of human consciousness, through which it perceives, understands and evaluates the surrounding reality as the world of its existence and activity, defines and takes its place and purpose in it; emphasizes that the outlook includes such existences as world perception, attitude, worldview; this is the basic installation to action; The political choice, which is carried out through the system of internal and external factors, is mediated by a worldview, by those established, internally balanced entities, under which the general livelihoods of a person are carried out; unbalanced priorities (crisis of outlook) does not provide effective political choices; in this case, a person becomes the object of political manipulation on the part of destructive socio-political forces and movements. Independence, creativity, effective political choice is possible only with the independence of consciousness and a high level of world outlook. The latter is ensured by democratic processes under the condition of their human-centered position.

Keywords: man, politics, culture, worldview, political choice.

* * *

УДК 1.164

Петік Я. О.,

аспірант, Інститут філософії Національної Академії Наук ім. Г. С. Сковороди (Україна, Київ),
iaroslav.petik@gmail.com

ПСИХОЛОГІСТИЧНА ТА АЛГОРИТМІЧНА СКЛАДНІСТЬ

Розглядається поняття психологістичної складності за аналогією з алгоритмічною складністю (і на противагу їй), що є частиною математичної теорії обчислювальності. Описується концептуальна генеза поняття з деяких